DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2026-4-141-9
УДК 373.24

Коваленко Олена Володимирівна[1]
кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри дошкільної освіти
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Кузьменкова Віра Дмитрівна[2]
студентка
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ВІД ГРИ ДО ПІЗНАННЯ: МАТЕМАТИЧНІ РОЗВАГИ У РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. Розкрито теоретичні та практичні аспекти підготовки і проведення математичних розваг з дітьми четвертого року життя в закладах дошкільної освіти, доведено актуальність дослідження. Проаналізовано психолого-педагогічні особливості математичного розвитку дітей четвертого року життя та обґрунтовано доцільність використання математичних розваг як інтегрованої форми освітньої взаємодії. Висвітлено результати експериментального дослідження. На констатувальному етапі встановлено переважання середнього рівня сформованості елементарних математичних уявлень, а найбільші труднощі виявлено у формуванні просторових і часових уявлень. Упровадження циклу математичних розваг забезпечило позитивну динаміку: частка дітей із високим рівнем зросла з 30 % до 80 %, а низького рівня після завершення формувального етапу не виявлено. Розроблені нами методичні рекомендації для вихователів садочків підкреслюють практичне значення дослідження щодо впровадження запропонованої системи математичних розваг в освітній процес закладів дошкільної освіти.

Ключові слова: математичні розваги, елементарні математичні уявлення, діти четвертого року життя, заклад дошкільної освіти, ігрова діяльність, сенсорно-пізнавальний розвиток.

Olena Kovalenko
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Preschool Education
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Vira Kuzmenkova
Student
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

FROM PLAY TO LEARNING: MATHEMATICAL ACTIVITIES IN THE DEVELOPMENT OF YOUNGER PRESCHOOL CHILDREN

Summary. The article examines the theoretical and practical aspects of preparing and conducting mathematical entertainment activities for children in the fourth year of life in preschool education institutions. The relevance of the study is determined by the need to identify effective forms of organizing the educational process aimed at developing elementary mathematical concepts in younger preschool children. In the course of the research, we examined a number of domestic regulatory documents regarding preschool education that are relevant to the topic. It is precisely this line of research that confirms the high level of legal substantiation of our study. The psychological and pedagogical characteristics of the mathematical development of children aged 3-4 years are analyzed, and the feasibility of using mathematical entertainment activities as an integrated form of learning that combines play, cognitive, motor, and communicative tasks is substantiated. The article presents the results of an experimental study conducted with ten children of the second junior preschool group in a preschool education institution. At the ascertaining stage, the predominance of the medium level of elementary mathematical concept formation was identified, while the greatest difficulties were observed in the development of spatial and temporal concepts. The implementation of a series of story-based, integrated, and movement-oriented mathematical entertainment activities ensured positive dynamics: the proportion of children with a high level of elementary mathematical concept formation increased from 30% to 80%, while no children remained at the low level after the completion of the formative stage. Based on the findings, methodological recommendations for preschool teachers on the preparation and implementation of mathematical entertainment activities were developed. The practical significance of the study lies in the possibility of implementing the proposed system of mathematical entertainment activities in the educational process of preschool education institutions to enhance the sensory and cognitive development of younger preschool children.

Keywords: mathematical entertainment activities, elementary mathematical concepts, children in the fourth year of life, preschool education institution, play activities, sensory and cognitive development.

Постановка проблеми. Сучасна дошкільна освіта орієнтована на цілісний розвиток особистості дитини, формування її ключових компетентностей та готовності до подальшого навчання. Одним із важливих складників сенсорно-пізнавального розвитку дітей дошкільного

[1] ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5957-7256
[2] ORCID: https://orcid.org/0009-0009-8791-2435

© Коваленко О.В., Кузьменкова В.Д., 2026

віку є формування елементарних математичних уявлень про кількість, форму, величину, простір і час [1, с. 15-20; 2, с. 8-10].

Саме в молодшому дошкільному віці закладаються основи логічного мислення, уміння порівнювати, групувати, класифікувати предмети, встановлювати найпростіші причинно-наслідкові зв'язки та орієнтуватися в навколишньому середовищі [1, с. 17; 2 с. 8-10; 12 с. 118-123].

Для дітей четвертого року життя провідним видом діяльності залишається гра, а пізнання навколишнього світу відбувається переважно через безпосередні практичні дії з предметами, емоційне переживання та активну взаємодію з дорослими й однолітками. Саме тому математичні розваги є ефективною формою організації освітнього процесу, адже поєднують навчальні, розвивальні та виховні завдання з позитивними емоціями, руховою активністю, творчістю й спілкуванням. Вони створюють природні умови для засвоєння математичних уявлень на високому позитивному емоційному рівні [1, с. 98-102; 5, с. 84-86; 12, с. 120-125].

Водночас аналіз сучасної практики діяльності закладів дошкільної освіти свідчить, що потенціал математичних розваг використовується недостатньо. Часто вони мають епізодичний характер або зводяться до окремих дидактичних ігор, не утворюючи цілісної системи. Проблемою залишається добір такого змісту, методів і прийомів організації математичних розваг, які б відповідали віковим особливостям дітей четвертого року життя, забезпечували їхню активну участь, підтримували пізнавальний інтерес і водночас сприяли результативному формуванню елементарних математичних уявлень [1, с. 46-50; 3, с. 102-105].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку посідає важливе місце у вітчизняних психолого-педагогічних дослідженнях. Теоретичні та методичні засади математичного розвитку дошкільників висвітлено у працях Л. Березовської, О. Брежнєвої, К. Щербакової, В. Вертугіної, Н. Голоти, О. Коваленко, І. Цісар, О. Половіної, Т. Степанової, О. Фунтікової, Г. Моцної та ін. У своїх дослідженнях вони наголошують, що ефективність формування елементарних математичних уявлень значною мірою залежить від використання наочності, практичних дій, дидактичних ігор та вправ, проблемно-пошукових ситуацій та інтеграції різних видів дитячої діяльності [1, с. 110-114; 4, с. 124-128 6, с. 172-177].

У сучасних наукових працях особлива увага приділяється впровадженню ігрових технологій, інтегрованого підходу та елементів STEM-освіти у процес математичного розвитку дітей дошкільного віку. Доведено, що поєднання математичних завдань із руховою, музичною, художньо-мовленнєвою та дослідницькою діяльністю підвищує пізнавальну активність дітей, сприяє формуванню стійкої мотивації до навчання та забезпечує міцніше засвоєння елементарних математичних уявлень.

Нормативним підґрунтям нашого дослідження є Державний стандарт дошкільної освіти (БКДО – 2021 р.), який визначає сенсорно-пізнавальну компетентність одним із ключових напрямів та результатів дошкільної освіти. Освітня програма «Дитина» (2025 р.) передбачає формування у дітей умінь порівнювати, групувати, класифікувати предмети, орієнтуватися у просторі й часі, використовувати елементарні математичні знання у практичній діяльності. Методичні рекомендації МОН України також акцентують увагу на інтеграції змісту освіти, використанні ігрових технологій та створенні позитивного психоемоційного середовища. Окрім цих вітчизняних нормативно-правових документів нами були опрацьовані також інші з них, а саме: «Орієнтовні переліки матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення закладу дошкільної освіти» (2025 р.), а також інструктивно-методичні листи МОН України «Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах» (2016 р.) та «Щодо організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних навчальних закладах» (2016 р.) [5; 8; 9; 10; 11]. У цих документах представлено не тільки орієнтовний перелік обладнання для формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку, а й підкреслюється значення інтеграції різних видів дитячої діяльності, зокрема і розваг та дитячих свят.

Водночас аналіз наукових джерел показує, що питання організації саме математичних розваг як інтегрованої форми дозвіллєвої діяльності дітей четвертого року життя висвітлено недостатньо. Потребують подальшого обґрунтування зміст, структура, методика підготовки й проведення таких заходів, а також визначення педагогічних умов, що забезпечують їхню ефективність.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас наше опрацювання та аналіз наукових джерел та публікацій з досвіду роботи показує, що питання організації саме математичних розваг як інтегрованої форми дозвіллєвої діяльності дітей четвертого року життя висвітлено недостатньо. Потребують подальшого обґрунтування зміст, структура, методика підготовки й проведення таких заходів, а також визначення педагогічних умов, що забезпечують їхню ефективність.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити особливості підготовки й проведення математичних розваг із дітьми четвертого року життя в закладі дошкільної освіти.

Завдання: схарактеризувати вікові передумови математичного розвитку дітей 3-4 років; визначити зміст і методичні засади математичних розваг; проаналізувати результати їх упровадження; сформулювати рекомендації для педагогів.

Виклад основного матеріалу. Елементарні математичні уявлення є важливою складовою сенсорно-пізнавального розвитку дітей дошкільного віку та охоплюють формування елементарних математичних уявлень про кількість, множину, форму та величину предметів, просторові й часові уявлення. Їх формування розпочинається вже у ранньому дитинстві й відбувається переважно в процесі практичної діяльності, гри та безпосередньої взаємодії дитини з навколиш-

нім середовищем. Для дітей четвертого року життя характерним є переважання наочно-дійового та наочно-образного мислення. Тому найбільш результативними є такі види діяльності, у яких дитина має можливість порівнювати, накладати, групувати, класифікувати, серіювати та переміщувати реальні предмети [1, с. 56-61; 3, с. 44-49].

У сучасній дошкільній освіті математичні розваги розглядаються як інтегрована форма організації дозвіллєвої діяльності, що поєднує математичний зміст із сюжетно-рольовою грою, руховою активністю, художнім словом, музичним супроводом і творчими завданнями. Така організація освітнього процесу забезпечує природне включення дітей у пізнавальну діяльність, підтримує позитивний емоційний стан, стимулює розвиток пізнавального інтересу та створює умови для закріплення елементарних математичних уявлень у різних видах діяльності [4, с. 124-128; 12, с. 132-136].

Особливої ефективності математичні розваги набувають тоді, коли вони ґрунтуються на єдиному сюжеті, використанні казкових персонажів, зміні видів діяльності та забезпеченні ситуації успіху для кожної дитини.

Педагогічне дослідження проводилося у другій молодшій групі ЗДО № 33 «Дивограй» м. Києва протягом березня-квітня 2026 року. У дослідженні брали участь 10 дітей четвертого року життя. Для досягнення поставленої мети було використано комплекс взаємодоповнювальних методів дослідження: аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, вивчення вимог освітньої програми «Дитина», індивідуальні ігрові діагностичні ситуації, метод включеного педагогічного спостереження, а також кількісний і якісний аналіз отриманих результатів. Діагностика охоплювала такі компоненти елементарних математичних уявлень, як кількість, форма, величина, просторові відношення, множина та часові уявлення.

Результати констатувального етапу дослідження засвідчили, що високий рівень сформованості елементарних математичних уявлень мають: 3 дітей (30%), середній – 5 дітей (50%), низький – 2 дітей (20%). Детальніший аналіз отриманих результатів показав, що найкраще у вихованців сформовані уявлення про форму та величину предметів, тоді як найбільші труднощі виникали під час виконання завдань на орієнтування у просторі та визначення часових відношень. Це пояснюється тим, що просторові й часові поняття мають більш абстрактний характер і потребують систематичного закріплення через практичні дії та ігрову діяльність.

Для більш детального аналізу результатів було здійснено бальне оцінювання сформованості окремих компонентів елементарних математичних уявлень. Результати наведено в таблиці 1.

Наведені дані свідчать, що найнижчі показники спостерігалися саме за компонентами «Простір» та «Час». Це стало підставою для розроблення циклу математичних розваг, спрямованих передусім на розвиток просторового орієнтування, формування часових уявлень, а також закріплення знань про кількість, форму й величину у практичній діяльності.

Підготовка математичних розваг здійснювалася поетапно та включала визначення освітньої мети й очікуваних результатів, добір сюжету, підготовку поліфункціонального дидактичного матеріалу, організацію розвивального предметно-просторового середовища, диференціацію завдань відповідно до індивідуальних можливостей дітей та прогнозування дозованої педагогічної допомоги. Для проведення розваг використовувалися геометричні фігури, картки, предмети різної величини, логічні блоки Дьєнеша, прості маршрутні схеми, іграшкові персонажі, набори для лічби та інший сучасний наочний матеріал.

Провідним методом роботи виступав ігровий метод, який найбільше відповідає віковим особливостям дітей четвертого року життя. Його доповнювали наочний, практичний і словесний методи. Особлива увага приділялася створенню позитивного психоемоційного середовища, у якому кожна дитина могла виявити ініціативу, самостійно виконувати завдання, співпрацювати з однолітками та отримувати позитивне підкріплення власних досягнень.

У процесі формувального етапу дослідження було впроваджено цикл сюжетно-ігрових квестів, інтегрованих математичних розваг, рухливих ігор математичного змісту, вправ на групування, серіацію, класифікацію та просторове орієнтування. Одним із найбільш результативних став

Таблиця 1

Результати дослідження рівня сформованості елементарних математичних уявлень у дітей 3-4 років

Компонент логіко-математичного розвитку	Розрахунок загальної суми балів групи	Середній бал групи	Прогрес засвоєння програми
Форма *(знання геометричних еталонів)*	3+3+1+2+3+3+3+3+2+3 = 26 балів	**2,60**	Достатній
Величина *(порівняння за розмірами)*	3+2+2+2+3+3+3+3+3+3 = 27 балів	**2,70**	Високий / Достатній
Множина *(класифікація та групування)*	3+2+1+2+3+2+3+2+3+2 = 23 бали	**2,30**	Середній
Кількість *(лічба, розуміння множини)*	3+2+1+1+3+2+2+3+3+2 = 22 бали	**2,20**	Середній
Простір *(орієнтація в кімнаті та тілі)*	3+3+1+1+3+2+1+3+1+3 = 21 бал	**2,10**	Задовільний / Проблемний
Час *(орієнтування у частинах доби)*	2+2+1+1+3+1+2+3+3+1 = 19 балів	**1,90**	Низький / Проблемний

Джерело: складено авторами за результатами педагогічного дослідження

квест «Скарби зайчика», під час якого діти виконували комплекс взаємопов'язаних завдань: знаходили предмети за заданою кількістю, визначали та добирали геометричні фігури, порівнювали предмети за величиною, орієнтувалися у просторі, виконуючи інструкції «вперед», «назад», «праворуч», «ліворуч», «під», «над», «біля». Чергування інтелектуальних і рухових завдань сприяло підтриманню інтересу дітей, запобігало перевтомі та забезпечувало природне формування математичних уявлень у процесі гри.

Контрольний етап експериментального дослідження засвідчив позитивну динаміку сформованості елементарних математичних уявлень у дітей. Усі вихованці, які на початку дослідження мали середній рівень, досягли високого рівня, а діти з низьким рівнем перейшли до середнього. Це підтверджує ефективність систематичного використання математичних розваг як інтегрованої форми розвитку сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку. Результати наведено в таблиці 2.

Отримані результати підтверджують, що систематичне використання математичних розваг, побудованих на засадах інтеграції ігрової, пізнавальної, рухової та комунікативної діяльності, забезпечує підвищення рівня сформованості елементарних математичних уявлень дітей четвертого року життя. Найбільш помітні позитивні зміни відбулися у розвитку просторових і часових уявлень, які на початку експерименту виявилися найменш сформованими. Це дає підстави стверджувати, що запропонована система математичних розваг може бути ефективно використана в практиці закладів дошкільної освіти як один із дієвих засобів сенсорно-пізнавального розвитку дітей молодшого дошкільного віку.

Таблиця 2

Динаміка рівнів сформованості елементарних математичних уявлень

Рівень	До формувального етапу	Після формувального етапу
Високий	3 дітей (30 %)	8 дітей (80 %)
Середній	5 дітей (50 %)	2 дітей (20 %)
Низький	2 дітей (20 %)	0 дітей (0 %)

Джерело: складено авторами за результатами педагогічного дослідження

Висновки. Математичні розваги є доцільною формою формування елементарних математичних уявлень у дітей 3–4 років, оскільки відповідають їхній потребі в грі, русі та предметних діях. Їхня ефективність забезпечується сюжетною мотивацією, наочністю, короткими інструкціями, чергуванням активностей, диференціацією завдань і підтримкою ситуації успіху. Результати дослідження підтвердили позитивну динаміку рівнів математичного розвитку після реалізації циклу розваг. Перспективою подальших досліджень є апробація запропонованої системи на більшій вибірці дітей та вивчення можливостей залучення батьків до математично орієнтованого дозвілля.

Список літератури:

1. Березовська Л. І. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. 252 с.
2. Брежнєва О. Г. Теорія і практика математичного розвитку дітей 3–6 років у системі дошкільної освіти: автореф. дис. … д-ра пед. наук: 13.00.08. Київ, 2019. 40 с.
3. Вертугіна В. М. Основи природничо-математичних наук з методикою: навчальний посібник. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022. 140 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/42122 (дата звернення: 10.05.2026).
4. Вертугіна В. М., Гурманчук Т. М. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку шляхом використання логічних блоків З. Дьєнеша. *Молодь і ринок*. 2021. № 10(196). С. 124–128.
5. Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років / О. А. Половіна та ін. Київ : Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025. 328 с.
6. Коваленко О. В., Березна Ю. В. Дидактичні ігри та вправи як методи формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 40(2). С. 172–177.
7. Коваленко О. В., Березна Ю. В. Теоретичні основи формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 37. С. 341–344.
8. Міністерство освіти і науки України (2025). Про затвердження Орієнтовних переліків матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення закладу дошкільної освіти: наказ № 1138, 13.08. URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-oriientovnykh-perelikiv-materialno-tekhnichnoho-navchalno-metodychnoho-ta-informatsiinoho-zabezpechennia-zakladu-doshkilnoi-osvity-2 (дата звернення: 10.05.2026).
9. Міністерство освіти і науки України (2025). Щодо організації дошкільної освіти у 2025/2026 навчальному році – лист № 1/17853-25, 28.08. URL: https://ips.ligazakon.net/document/MUS42171 (дата звернення: 25.05.2026).
10. Міністерство освіти і науки України (2016). Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах: інструктивно-методичні рекомендації № 1/9-454, 02.09. URL: https://ips.ligazakon.net/document/MUS27206 (дата звернення: 11.05.2026).
11. Міністерство освіти і науки України (2016). Щодо організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних навчальних закладах: інструктивно-методичні рекомендації № 1/9-456, 02.09. URL: https://imzo.gov.ua/2016/09/08/list-mon-vid-02-09-2016-1-9-456-shhodo-organizatsiyi-fizkulturno-ozdorovchoyi-roboti-u-doshkilnih-navchalnih-zakladah/ (дата звернення: 20.04.2026).
12. Цісар І. В. Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі: навчальний посібник. Хмельницький : Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2021. 297 с.

References:

1. Berezovska L. I. (2022) Teoriia ta metodyka formuvannia elementarnykh matematychnykh uiavlen u ditei doshkilnoho viku [Theory and Methodology of Forming Elementary Mathematical Concepts in Preschool Children]. Ivano-Frankivsk: NAIR, 252 p. (in Ukrainian)

2. Brezhnieva O. H. (2019) Teoriia i praktyka matematychnoho rozvytku ditei 3–6 rokiv u systemi doshkilnoi osvity [Theory and Practice of Mathematical Development of Children Aged 3–6 in the Preschool Education System] (Doctoral Thesis Abstract). Kyiv, 40 p. (in Ukrainian)
3. Vertuhina V. M. (2022) Osnovy pryrodnycho-matematychnykh nauk z metodykoiu [Fundamentals of Natural and Mathematical Sciences with Methodology]. Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 140 p. Available at: https://elibrary.kubg.edu.ua/ (accessed May 10, 2026) (in Ukrainian)
4. Vertuhina V. M., Hurmanchuk T. M. (2021) Formuvannia elementarnykh matematychnykh uiavlen u ditei doshkilnoho viku shliakhom vykorystannia lohichnykh blokiv Z. Dienesha [Formation of Elementary Mathematical Concepts in Preschool Children through the Use of Z. Dienes' Logical Blocks]. *Molod i rynok – Youth and Market*, no. 10(196), pp. 124–128. (in Ukrainian)
5. Polovina O. A. et al. (2025) Dytyna: osvitnia prohrama dlia ditei vid 2 do 7 rokiv [Child: Educational Program for Children Aged 2 to 7 Years]. Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 328 p. (in Ukrainian)
6. Kovalenko O. V., Berezna Yu. V. (2021) Dydaktychni ihry ta vpravy yak metody formuvannia prostorovykh uiavlen u ditei doshkilnoho viku [Didactic Games and Exercises as Methods of Forming Spatial Concepts in Preschool Children]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues of Humanities*, no. 40(2), pp. 172–177. (in Ukrainian)
7. Kovalenko O. V., Berezna Yu. V. (2021). Teoretychni osnovy formuvannia prostorovykh uiavlen u ditei doshkilnoho viku [Theoretical Foundations of Forming Spatial Concepts in Preschool Children]. *Innovative Pedagogy*, no. 37, pp. 341–344. (in Ukrainian)
8. Ministry of Education and Science of Ukraine (2025). Shchodo orhanizatsii doshkilnoi osvity u 2025/2026 navchalnomu rotsi [On the Organization of Preschool Education in the 2025/2026 Academic Year: Methodological Recommendations]. Kyiv. (accessed May 25, 2026) (in Ukrainian)
9. Ministry of Education and Science of Ukraine (2025). Pro zatverdzhennia Oriientovnykh perelikiv materialno-tekhnichnoho, navchalno-metodychnoho ta informatsiinoho zabezpechennia zakladu doshkilnoi osvity [On Approval of the Indicative Lists of Material, Educational, Methodological and Information Support for Preschool Education Institutions]. Order No. 1138, August 13, 2025. Available at: https://mon.gov.ua/ (accessed May 10, 2026) (in Ukrainian)
10. Ministry of Education and Science of Ukraine (2016). Shchodo orhanizatsii roboty z muzychnoho vykhovannia ditei u doshkilnykh navchalnykh zakladakh [On the organization of music education for children in preschool educational institutions]: instruktyvno-metodychni rekomendatsii № 1/9-454. 02.09. (accessed May 11, 2026) (in Ukrainian)
11. Ministry of Education and Science of Ukraine (2016). Shchodo orhanizatsii fizkulturno-ozdorovchoi roboty u doshkilnykh navchalnykh zakladakh [Regarding the organization of physical education and health-promoting activities in preschool educational institutions]: instruktyvno-metodychni rekomendatsii № 1/9-456, 02.09. (accessed April 20, 2026) (in Ukrainian)
12. Tsisar I. V. (2021) Dytyna v sensorno-piznavalnomu prostori [Child in the Sensory-Cognitive Space]. Khmelnytskyi: Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, 297 p. (in Ukrainian)